

Пролити світло на події тих років можуть документальні матеріали про пенітенціарні заклади (тюрми, слідчі ізолятори, табори тощо).

Наукова обґрунтованість і безсторонність вимагають звернення і до фактично незайманої теми про діяльність репресивно-каральної системи як радянської, так і інших держав, що здійснювали насилля над українським народом. Польська жандармерія, дефензива, інші органи Речі Посполитої залили кров'ю села Західної України під час пацифікації кінця 1920 – початку 1930-х років. Концтабір у Березі Картузькій звичайно поступався кількістю жертв ГУЛАГУ, проте так само відзначався варварськими, нелюдськими знущаннями, але вже охоранки польської. До речі, діяльність каральних організацій свідчить, що плюралістичний багатопартійний устрій Польщі в міжвоєнний час не врятував від масового злочинного насильства над «чужими» елементами, якими вважались там і українці. А скільки безневинних жертв на рахунку румунської сігуранци, гітлерівського гестапо! Повна історія нашого народу, його поневірянь має відкрити ці сторінки. Таке всебічне висвітлення болючої теми ще раз засвідчило б необхідність власної держави нашого народу, де і своя правда, і своя сила, і своя воля.

Рецензована праця сприятиме створенню концептуальної, фактографічної та джерельно-інформативної бази для наступних досліджень. Вона вносить вагомий непересічний вклад в осягнення як певного періоду, так і важливих сторін конкретно-історичного процесу, пов'язаного з діяльністю органів державної безпеки. Книга зайвий раз доводить – жодна добра мета не може бути досягнутою несправедливими методами. Беззаконня в Україні не повинно більше повторитися. Наш народ пережив чимало трагедій. Обраний ним новий шлях на розбудову незалежної, демократичної держави, яка забезпечила б рівні права і можливості, щасливе, заможне життя всім громадянам, має уберегти нас від конфліктів і насильства. Це має бути альфою і омегою діяльності й органів державної безпеки, яка має ґрунтуватися на засадах суворого виконання загальнолюдських правових і моральних норм, вимог Конституції, законності, поваги до прав і гідності особи, позапартійності та відповідальності перед народом України.

В.Ф.Шевченко

Становлення владних структур в Україні (1991 – 1996) / Редкол.: О. Гарань, В. Кулик, О. Майборода. – Київ: Центр політичного аналізу газети «День», 1997. – 178 с.

Даний збірник статей є першим виданням Центру політичного аналізу газети «День» (і досі, на жаль, останнім, оскільки в умовах виборів увага керівництва газети сконцентрована не на здійсненні глибоких розробок, а на аналізі поточного моменту, і за цих умов ряд співробітників пішов з центру). Здійснене воно за допомогою Фонду Фрідріха Еберта. У книзі проаналізовано стосунки між гілками влади, взаємодія з ними політичних партій, конституційний процес,

становлення місцевого самоврядування. Зручними для користувача є схеми, що відбивають зміни у структурі влади в Україні, та хроніка подій 1991 – 1996 рр.

Центр політичного аналізу газети «День» виступив як «парасолькова структура», об'єднавши відомих аналітиків з таких установ, як Києво-Могилянська академія, Інститут світової економіки та міжнародних відносин НАН України, Програма сприяння парламенту України, Київський центр політичних досліджень та конфліктології. Редколегія, відмовившись, за її словами, як від концептуальної, так і стилістичної уніфікації текстів, прагнула домогтися аналітичної, а не ідеологічної оцінки сучасних політичних процесів. Та очевидно, що повністю позбутися ідеологічних впливів не вдалося. Тим більше, що в авторському колективі присутні як представники націонал-демократичних поглядів, так і «російськомовні ліберали», які згодом взяли участь у формуванні «Соціально-ліберального об'єднання» (СЛОн). Останні перебувають на державницьких позиціях, вбачаючи загрозу демократії з боку «націоналістів», «українізаторів». У книжці такі моменти приглушені (адже редколегія відома своїми націонал-демократичними поглядами), і назагал вона справляє враження об'єктивістської. Усіх авторів об'єднали (як це випливає з текстів) ідеали «відкритого суспільства». Однак у статті лідера кадетів В.Золоторьова явно недостатньо враховуються позитивні здобутки на шляху державотворення, а складна українська ситуація перехідного періоду порівнюється із такою собі абстрактно-ідеальною моделлю західного типу. Іноді складається враження, що це критика влади заради критики.

В. Г.

Г. Грабович. До історії української літератури. – К.: Основи, 1997.

З формального погляду, книга гарвардського професора Джорджа Грабовича є зібранням статей, написаних американським ученим-славістом за чверть століття й видрукованих, в основному, в англomовних часописах, а відтак, в основному, перекладених часописами українськими. Фактично, однак, ця книга справляє доволі цілісне враження, стаючи на сьогодні чи не найкращим посібником до вивчення (а ще більше – до «пере-вивчення») історії української літератури.

Хоч, зрозуміло, сама книга не має «підручничового» характеру. Вона не подає ані біографій письменників, ані опису їхніх творів; переслідуючи дещо іншу мету – створити, сказати б, «метаісторію» української літератури, з'ясувати її ключові проблеми, тенденції і, як пише автор, «силові точки». Цей «мета-підхід», звичайно, не знімає з порядку денного потреби традиційних, «розповідних» історій, із більшою чи меншою (бажано більшою) мірою концептуалізації. Без таких «нарративних» історій навряд чи коли обійдуться укладачі шкільних підручників чи розмаїтих енциклопедій та довідників.